

INTERIER MĚST A HISTORICÉ PRŮMĚTY

„Neustále se proměňující svět vyžaduje, abychom si byli vědomi toho, co bylo dříve a co bude potom, příčin a následků, vzpomínek a tužeb, mezi kterými je usídlen dnešek.“

Christopher Day: Duch a místo, ERA, Brno 2004

- každé město je unikát, systém veřejných prostorů každého z měst je vždy unikátní, přesto lze v našem kulturním prostředí určit jisté společné znaky ve vývoji veřejných prostorů, které se objevují u většiny našich sídel
- na základě znalostí o vývoji měst, jejich formy, života v nich, prostředí atd. lze vytipovat zásadní momenty v jejich vývoji, které položily základ systému veřejných prostorů a které tento systém v jednotlivých obdobích výrazně ovlivnily (změnily jejich charakter, funkční náplň, formu, či celou strukturu!)

ETAPY VE VÝVOJI VEŘEJNÝCH PROSTORŮ ČESKÝCH MĚST

A. STŘEDOVĚKÉ ZALOŽENÍ MĚSTSKÉHO INTERIERU

- základ systému VP většiny českých měst, různá založení
- aditivní růst nebo jednorázové založení (některá královská města)
- dodnes jedna z nejstabilnějších součástí systému, historické jádro
- sevřený městský interier, tržiště opakem, úzká parcelace, polyfunkční charakter
- dominující radnice, hrad, katedrály, opevnění
- regulace daná výškou římsy církevních objektů, vertikálnita
- kašny, loubí, odtokové strouhy, drsný povrch dlažeb
- výjimečně pozdější nová založení (horní města)

B. PROMĚNY MĚSTSKÉHO INTERIERU V OBDOBÍ RENESANCE A BAROKA

- renesanční korektury dominant, nová založení interierů výjimečné
- vstup barokních areálů do středověké struktury města, změna využití prostorů, někdy i změna měřítek prostorů, systém VP získává novou hierarchizaci, nová společenská centra, barokizace interieru města, komponované osy a průhledy, vč.fasád měst'.domů, měřítková horizontalita
- nová úloha dominant a urb.detailu v interieru města, sochařská výzdoba, morové sloupy, kašny, detail
- výjimečně nová založení (horní a pevnostní města)

C. PROMĚNY MĚSTSKÉHO INTERIERU V. 19.STOLETÍ

- bourání hradeb jako limitující prostorové bariery
- první velká expanze veřejných interierů (horizonty)
- nové dimenze a náplně veřejných prostorů – z důvodů dopravy a zeleně
- větší úloha pravidelnosti, regulační komise
- založení systému veřejné zeleně (nábřeží, parky)

- nová předměstí 2.pol.19. století, nová lázeňská města
- **městský bulvár a nábřeží , městský park jako nové veřejné prostory**
- **asanační zásahy jako zásah do struktury veřejných prostorů**
- nové technické stavby, mosty, jezy, vodárny, výrobní stavby ale i další stavby v interieru města, nové prostory výstavišť, dopravních staveb atd.

D. PROMĚNY MĚSTSKÉHO INTERIERU VE 20.STOLETÍ

- **nová obytná sídliště s novým charakterem veřejných prostorů** (zahradní města, obytné čtvrti blokového i rozvolněného charakteru)
- **vliv rozvíjející se dopravy na systém VP**, nové dopravní veřejné prostory, systém VP od 20. století chápán prismatickým dopravy
- **nový charakter VP v rozvolněných stavebních strukturách sídlišť**
- **pasáže, dvorany, pěší zóny, obytné ulice, nákupní centra, podzemní veřejné prostory jako nové městské veřejné prostory**
- **výškové stavby** jako nový fenomén městského interieru
- příměstské bydlení se svými potížemi s veřejnými prostory, degradace veřejných prostorů
- posílení úlohy parteru a urb.detailu ve veřejných prostorech

ETAPY VE VÝVOJI MĚSTSKÝCH INTERIERŮ – VYBRANÉ PŘÍKLADY Z HISTORIE STAVBY MĚST

1. STAROVĚKÝ MĚSTSKÝ INTERIER

Atheny – klíčové městské interieriery a soubory podél cesty ke kultovnímu místu: **Agora a Akropole**- přelom tisíciletí

Atheny – agora pod Akropolí – obchodní a společenský prostor – polyfunkční náplň – rostlý půdorys, vložená kompoziční osa nevyjadřující symetrii

Řecko – Miletus Hippodamus – hipodamický systém pravoúhlého založení městských struktur, racionální řazení městských interierů, inspirativní řešení pro celý vývoj evropských i amerických sídel

Antický Řím – rozhodující soubory a interieriery

Římská fora – situace – osově řešené dílčí soustavy řazeny aditivně podle terenních možností, rekonstrukce antického římského centra

Pergamon – římské období , starší období založení

Řím – Forum Romanum

Řím za Augusta, rekonstrukce

Římské koloseum jako významný veřejný interier

Řím – vítězné oblouky jako akcenty veřejných prostorů - Konstantinův

Řím -Pantheon – nejznámější interier budovy

Pompeje – uliční prostory

Přínosy

- **šachovnicový zastavovací systém i rostlé aditivní struktury**
- respektování terenních daností
- **cardo a decumanus** jako osy založení vojenských římských táborů
- **akropole** jako dominanta města a kultovní místo
- **agora** jako významný komerční a střetávací (společenský) prostor
- **fora** jako významný prostor společenský
- vybavenost technická, sportovní a vzdělávací, zábavná , hygienická (**lázně, stadiony, gymnasiony, divadla**)
- bazilikální vnitřní prostor veřejných objektů
- **atrium, portikus** (sloupová předsíň), **vítězné oblouky, sloupový peristyl** na forech a agorách, **předsunutá monumentální schodiště**
- **akcenty urbánní scény (oblouky, brány, plastiky, monumentální schodiště)**

2.STŘEDOVĚKÝ MĚSTSKÝ INTERIER 10. – 15.STOLETÍ

Ideální středověké město u moře

STŘEDOEVROPSKÝ MĚSTSKÝ A VESNICKÝ INTERIER
výchozí stav 11.a 13. století (kolonizace, rozvoj sídelní struktury)

- **založený nebo rostlý půdorys**
- **veřejné prostory - tržiště**
- silueta vertikální
- sevřený (kompaktní) půdorys města (obranné důvody)
- **středověká úzká parcelace vertikalizace interieru**

- zakládání měst dle morfologie terénu:
 - na ostrohu (Žatec, M. Boleslav)
 - na kopci (Hradčany, Hradec)
 - v údolí (Pražská města)
 - na rovině (Plzeň, Č. Budějovice)

V období středověku (11.- 13. stol.) v našich zemích je postupně zformována základní sídelní síť, která je dodnes skeletem osídlení ČR.

Itálie, Todi, příklad středověkého náměstí Piazza del Popolo

Benátky, Pizza di San Marco

Itálie, Siena, Pizza del Campo, 14.stol.

Mimoevropské souvislosti -Peking, zakázané město, zač.15.stol.

RENASANČNÍ MĚSTSKÝ INTERIER – 16.STOLETÍ

STŘEDOEVROPSKÝ MĚSTSKÝ A VESNICKÝ INTERIER

- korekce interieru středověkého města v českých zemích,úpravy opevňovacího systému, **nové a upravené starší dominanty**, renesanční paláce)
- hledání ideálních měst

Florencie renesanční

Florencie, Pizza della Signoria,

Itálie, Bramante – Ideal city 1500

Palma Nova, Itálie, 1593, Scamozzi

BAROKNÍ ETAPA TVORBY MĚSTSKÝCH INTERIERŮ- 17.a 18.STOLETÍ

STŘEDOEVROPSKÝ MĚSTSKÝ A VESNICKÝ INTERIER

- výrazná barokizace měst:

(nová silueta, nový městský interier, významné dominanty nové i rebarokizované, církevní i světské, komponované průhledy a pohledy, rebarokizace fasád, barokní zahrady, význam výtvarného díla v městském interieru)

- výrazná barokizace krajiny:

významné solitery v krajině, cestní síť s alejovými doprovody, krajinné kompozice s osami a průhledy)

- významné solitery v krajině

Řím, barokní koncept veř.interierů

Řím, obelisky a místa ve scenerii barokního města

Řím, Piazza del Popolo

Řím, Kapitolské náměstí, Michelangelo

Řím, struktura ulic , plán Noliho

Řím, náměstí sv. Petra

Řím, Španělské schody

Fontány ve VP, Pizza Navone,Řím

Paříž, Turgotova mapa

Rekonstrukce stavu z doby 18.stol.

Paříž, Place Vendome, 1699, Mansart

Rusko, Saint Petersburg, 1850 Něvski prospekt a přilehlé prostory

MĚSTSKÝ INTERIER 19.STOLETÍ

1.pol. 19.STOLETÍ ve formování měst a krajiny

- setrvání na barokních principech, **jiná forma objektů a výtvarných detailů**, nástup manufakturních aktivit

2. POLOVINA 19. STOLETÍ A PŘELOM 20.

- industriální proměny
- expanze měst do krajiny
- **nové veřejné budovy**
- bourání hradeb
- **bulvár městský s dopravou**
- **bloková zástavba**
- **městská vila, dělnické kolonie**
- **nová technická díla**

Britanie – Bath 1765

Britanie, Greenwich

Londýn Regent Street - situace

Londýn, Regent Street

Londýn, Waterloo Place

Londýn, St Marylebone Church, Nash, 1812

Francie, Paříž 19.století, centrum měst

Rakousko, Vídeň , Ringstrasse

USA, Savannah, John Reps

USA, Washington, 1792

MĚSTSKÝ INTERIER 20.STOLETÍ

- velký extenzivní rozvoj sídel, **nový interiér v obytných celcích**
- **civilní dominanty a výškové stavby**
- **nové měřítko veřejných prostorů**
- vliv **automobilové dopravy na dimenzování a priority ve VP**, nová síť VP
- **úloha pěších a obytných ulic**

- nová úloha parteru
- nové typy druhů prostorů (podchody, podzemí, obchodní centra, atd.)

GB, Zahradní města, Welwyn Garden City, 20. léta, Ebenezer Howard

Milton Keynes, po 2. válce

Brasília, schéma, Lucio Costa

Indie, Chandigar – Le Corbusier

**USA, Philadelphia, vývoj centrálního interieru
koncept klíčových veřejných prostorů**

USA, San Francisco, Market Street od 1906, výškové objekty v obchodní čtvrti

Londýn, amerikanizace v evropských podmínkách

SOUČASNÝ MĚSTSKÝ INTERIER

Rakousko, St. Polten, Rathausplatz

Itálie, Sinaï

Francie, Strasbourg, Place Kleber 1993

Itálie, San Severino

Francie, Nîmes Place Maison Care, 1993

Heidelberg, Bismarckplatz

Londýn, Broadgate Arena 1990

Francie, Lyon, la place des Terraux

Kodaň, Mikado plaza 2005

Španělsko, Granada Public Park

Španělsko, Barcelona, Nicaragua Plaza